

Круль С.М. Основні аспекти слідчої ситуації при розслідуванні злочинів

Стаття полягає у висвітленні проблемних кримінально-процесуальних і тактико-криміналістичних напрямків, конкретних завдань та практичних можливостей удосконалення слідчої ситуації при розслідуванні злочинів, а також визначення її сутності.

Ключові слова: слідча ситуація, розслідування злочинів

Круль С.М. Основные аспекты следственной ситуации при расследовании преступлений

Статья состоит в освещении проблемных уголовно-процессуальных и тактико-криминалистических направлений, конкретных задач и практических возможностей совершенствования следственной ситуации при расследовании преступлений, а также определение ее сущности.

Ключевые слова: следственная ситуация, расследование преступлений.

Krul S.M. Key aspects of investigation of the situation in the investigation of crimes

Article is to highlight the problems of criminal procedural and tactical forensic areas, specific tasks and practical capacity investigation of the situation improving in the investigation of crimes and determine its nature.

Keywords: investigation of the situation, investigate.

Лихова С.Я., Костюк К.М.

ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В УКРАЇНІ У СВІТЛІ ПРИЙНЯТТЯ НОВОГО КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

УДК 339.923:061.1:343.21(477)(045)

Правова система будь-якої держави обумовлює певні особливості інтеграційних процесів. Вони проявляються у взаємному зближенні і утворенні спільних взаємозв'язків в межах регіону, країни або світу. Яскраво це явище ми можемо спостерігати у країнах держав-членів Європейського Союзу. Інтеграція стосується їхньої правової політики, яка поглиблюється шляхом співробітництва з Європою та сприяє розширенню зв'язків між ними.

Для України європейська інтеграція – це шлях модернізації економіки, покращення життя населення, подолання технологічної відсталості, залучення іноземних інвестицій і новітніх техно-

логій, створення нових робочих місць, підвищення конкурентної спроможності вітчизняного товаровиробника, більш ефективний захист прав та свобод людини та громадянина, підвищення стандартів якості життя, вихід на світові ринки, насамперед на ринок Європейського Союзу та ін. Основними політичними вигодами послідовної європейської інтеграції є зміцнення стабільності демократичної політичної системи та її інститутів, модернізація правового поля і забезпечення прозорості національного законодавства, поглиблення культури демократії і повага до прав людини [2, С.733].

На сьогодні не секрет, що Україна повинна докорінно змінити свою політичну, адміністративну, правову, економічну, соціальну та освітню систему. Проте питання, яку саме соціально-економічну модель вона повинна обрати, як і раніше, залишається джерелом суперечок і гальмування розвитку. Проблемність вибору моделі підриває ідею ініціювання та реалізацію реформ. Для різних політичних сил України цікавим є не тільки європейська модель, а й американська, російська, білоруська, китайська тощо. Усі ці моделі мають як переваги, так і недоліки. При цьому основна проблема – не яку саме модель обрати, а чи обирається і чи втілюється взагалі хоч якась із них?

Україна нині перебуває у скрутному становищі, і тому повинна діяти. Адже тільки поступальний рух зможе нам відкрити двері у майбутнє. Тим паче, що пасивність небезпечніша, ніж активність. Пожвавлення відносин між Києвом і Брюсселем означатиме, що європейська модель поступово стане домінантною. Варто сподіватися, що це заощадить час, кошти та енергію у процесі проектування, початку та здійснення невідкладних реформ. Ми майже кожен день бачимо достатньо політичних чвар, чуємо багато наукових дискусій і суперечок, як наслідок багато втрачено років і можливостей. Тому настав час рухатися вперед – у майбутнє.

Проте Україна, нажаль, ще досі є відносно ізольованою країною в системі міжнародних відносин не дивлячись на те, що географічно вона знаходиться в Європі. Також їй не сприяє той факт,

що хоча Україна і є членом таких організацій як СОТ, ОБСЄ, ООН, Ради Європи вона залишається поза основними економічними блоками та військовими союзами північної півкулі. Причиною цих процесів є недостатність інституціоналізації зв'язків України із зовнішнім світом. Очевидно, необхідно терміново надолужувати час, який безцінно минає. Тому у найближчому майбутньому Україна має укласти на різних рівнях якнайбільше угод з Європейським Союзом і державами Європейського Союзу, які крок за кроком поглибили б її інтеграцію в загальноєвропейські структури та простір в цілому. Як наслідок, це привело б до повноправного членства України в Європейському Союзі, а також, у разі згоди вітчизняної політичної еліти на це, до членства в НАТО. Хоча з плином часу це питання не буде таким актуальним, а Європейський Союз буде і далі розвиватися в бік загальноєвропейської «квазідержави». Тому будь-яке подальше зближення між Брюсселем і Києвом можна тільки вітати, до того ж з поглибленням євроінтеграції і розширенням кордонів Європейського Союзу, як наслідок, він стане формально й оборонним союзом, що надаватиме однозначні гарантії безпеки державам-учасникам (у Лісабонському договорі на це вже йде мова) [4, С.5]. Цікавим сьогодні є те, що більшість членів Європейського Союзу, є членами НАТО, а більшість країн НАТО – членами Європейського Союзу.

Вважаємо, євроінтеграційні процеси не повинні руйнувати власне національне законодавство. Очевидно, що ці процеси відбуваються з прийняттям нового Кримінального процесуального кодексу України. Адже багато положень раніше чинного Кримінально-процесуального кодексу України перевірені практикою та часом. Вони довели, що не втратили свою ефективність у політично-соціальних, соціально-економічних умовах. Це, насамперед, такі інститути як докази, порушення провадження у кримінальній справі, цивільний позов тощо. Тому їх доопрацювання та усунення можливих недоліків у законодавчому оформленні було б достатнім і не потребує кардинальних змін. Проте законодавець, нажалі, вирішив інакше. Мотивуючи ці зміни вимогами часу та необхідністю впровадження міжнародних норм та стандартів у

національне право та законодавство. Проте нам слід не забувати, що ми – українці, маємо власну країну, історію, традицію, яка наклала відбиток на нашу правову реальність. Ми пройшли складний та довгий шлях, під час якого формувалася наша культура, правова, політична свідомість, яка призвела до створення міцної, правової системи. Адже саме в ній відбувалися ті національні особливості існування та функціонування нашої України. Тому я вважаю, що зміни у наше законодавство потрібно вносити, але розумно, не спотворюючи нашу нормативно-правову базу, тобто модернізувати його як вимагає від нас час. Проте в жодному випадку його не потрібно руйнувати і робити своєрідну кальку із зарубіжного законодавства. Адже застосування європейських норм у національному законодавстві ще не гарантує їх ефективність.

Говорячи про недоліки, одразу приходить на думку 19 листопада 2012 року – день набрання чинності новим Кримінальним процесуальним кодексом України. Він має суттєві неточності та суперечності з чинними нормативно-правовими актами, закріплює безліч нових термінів, таких як слідчий суддя тощо. Саме вони викликають неоднозначність у тлумаченні, розумінні правової норми, оскільки конкретні повноваження та їх значення не визначені в законодавчих актах. Також введений в дію новий Кримінальний процесуальний кодекс України вводить в кримінальний процес суд присяжних. В ідеалі він повинен сприяти належному, законному вирішенню важливих правових питань, стосовно яких особи звертаються до суду, а головне він мав би бути непрофесійним судом. Проте ці положення обмежуються тим, що суд присяжних не може бути задіяний у розгляді тяжких злочинів за виключенням особливо тяжких злочинів – коли санкція передбачає довічне позбавлення волі. Тоді як роль суду присяжних саме і полягає в тому, щоб у разі, якщо істину у справі не вдалося встановити, визнати особу невинуватою, оскільки усі недоліки провадження та сумніви щодо доведеності вини особи мають тлумачитися на користь підсудної особи (ст. 62 Конституції України).

Також слід звернути увагу на інститут цивільного позову в кримінальному процесі. Аналіз норм, які присвячені його регу-

люванню (ст. 128–129 Кримінального процесуального кодексу України), дає змогу дійти висновку, що розробники Кримінального процесуального кодексу України зосередились переважно на створенні системи гарантій прав обвинуваченого у кримінальному процесі, проте відомо, що надання державою й суспільством пріоритету захисту прав злочинця над захистом жертви злочину є аномальним явищем, що посилює негативні наслідки, спричинені злочином. Механізм відшкодування шкоди, завданої злочином, у Кримінальному процесуальному кодексі України є недосконалим, не містить чіткої процедури, не сприяє захисту прав та законних інтересів потерпілого і, в цілому, є кроком назад порівняно з існуючим зараз. Крім того, предметом врегулювання глави 9 «Відшкодування (компенсація) шкоди у кримінальному провадженні» є різні за своєю правовою природою інститути – відшкодування шкоди, заподіяної кримінальним правопорушенням та заподіяної обмеженням прав, свобод чи інтересів особи під час кримінального провадження.

Ознайомлення із главою 2 нового Кримінального процесуального кодексу України дає підстави дійти висновку, що залишається невизначеним правовий зміст принципу верховенства права, який закріплено як загальна засада кримінального провадження в ст. 8[1]. Таке зауваження ми робимо невипадково, адже принципи будь-якої галузі права – це сукупність найважливіших рис та цінностей, які властиві цій галузі. Тому саме принципи кримінально-процесуального права є запорукою дотримання прав і свобод та законних інтересів особи при провадженні у кримінальній справі. Саме вони є тією юридичною базою для тлумачення норм кримінально-процесуального права, а також вирішення колізій між нормами права тощо. Крім того, принципи втілюватися у правозастосовну практику лише за умови їх зрозумілості правозастосовниками. Адже невизначеність правового змісту вказаної законодавчої конструкції може призвести до маніпулювання її змістом.

Новизною нового Кримінального процесуального кодексу України є закріплення ряду негласних слідчих дій, до яких, зокре-

ма, можна віднести: аудіоконтроль особи, контроль за вчиненням кримінального правопорушення, контроль засобів зв'язку тощо (розділ III, глава 21 «Негласні слідчі (розшукові) дії»). Усім відомо, що негласні слідчі дії зазначаються у різних нормативно-правових актах європейських держав таких як Бельгія, Естонія, Литва та ін. [3, С.213]. Цікавим є те, що вони не мають спільної назви і мають різний зміст, але бувають випадки, коли вони співпадають. Так, до негласних слідчих дій у різних країнах відносять особливі слідчі заходи, процесуально-примусові заходи негласного характеру, негласні слідчі дії тощо.

Отже, аналіз статей, чинного Кримінального процесуального кодексу України дає підставу для висновку, що прийняті норми були непослідовні при розроблені і як наслідок, це призвело до значної кількості колізійних положень. Тому для усунення цих недоліків потрібно буде приймати численні спеціальні закони, які регулюватимуть, наприклад, процесуальний статус осіб, яким доручається проводити негласні слідчі дії, форми взаємодії їх з особами, які доручили їм виконання вказаних дій, і багато інших питань. Як наслідок цей закон перетвориться на чинне нині законодавство про оперативно-розшукову діяльність, що призведе до дублювання вирішення окремих питань. Тому, на нашу думку, буде доцільно поставити питання про внесення змін до раніше чинного Кримінального процесуального кодексу. У разі неможливості це зробити, через масштабність внесення змін до окремих статей, пропонуємо включити ці зміни до окремого Закону України, який буде логічним доповненням даного кодексу.

1. *Кримінальний процесуальний кодекс України, Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Кримінального процесуального кодексу України»: чинне законодавство з 19 листопада 2012 року: (ОФІЦ.ТЕКСТ). – К.: ПАПЛИВОДА А.В., 2012. – 382с. – (Кодекси України)*
2. *Глобалізація і безпека розвитку: Монографія / О.Г. Білорус, Д.Г. Лук'яненко та ін.; Керівник авт. колективу і наук. ред. О.Г.Білоус. – К.: КНЕУ, 2002. – С. 733.*

3. *Грошевський Ю., Капліна О. Актуальні проблеми кримінально-процесуальної теорії та практики КПК України// Право України. – 2009. – №12. – С. 209 – 217*

4. *Багач С.М. Становлення інвестиційної моделі економічного зростання //Урядовий кур'єр. – 2008. – №25. – С.5– 6*

Лихова С.Я., Костюк К.М. Євроінтеграційні процеси в Україні у світлі прийняття нового Кримінального процесуального кодексу України

У статті розкривається вплив євроінтеграційних процесів в Україні, зокрема на діяльність державних органів у світлі прийняття нового Кримінального процесуального кодексу України. Аналізуються актуальні питання, щодо його ефективності.

Ключові слова: європейська інтеграція, євроінтеграційні процеси, Кримінальний процесуальний кодекс України, Європейський Союз.

Лиховая С.Я., Костюк К.Н. Евроинтеграционные процессы в Украине, в свете принятия нового Криминального процессуального кодекса Украины

В статье раскрывается влияние евроинтеграционных процессов в Украине, в частности на деятельность государственных органов в свете принятия нового Криминального процессуального кодекса Украины. Анализируются актуальные вопросы относительно его эффективности.

Ключевые слова: европейская интеграция, евроинтеграционные процессы, Криминальный процессуальный кодекс Украины, Европейский Союз.

Likhova S., Kostyuk K. European integration processes in Ukraine in the light of the adoption of the new Ukraine Criminal Procedural Code

This article is devoted to the influence of eurointegration processes in Ukraine, in particular on the activity of public organs in the content of the new Ukrainian Criminal Procedure Code. Actual questions of the new Ukrainian Criminal Procedure Code concerning its efficiency are analyzed in this article.

Keywords: european integration, eurointegration processes, the Ukrainian Criminal Procedure Code, European Union.

Микитин Ю.І.

ПРОЦЕДУРА МЕДІАЦІЇ ЗА СЛОВЕНСЬКИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ ЯК ФОРМА ВІДНОВНОГО ПРАВОСУДДЯ

УДК 343.13

Постановка проблеми. Міжнародно-правове регулювання відновного правосуддя знайшло свій розвиток у національних законодавствах багатьох країн світу. Для України буде важливим як